

INTEGRATIV YONDASHUV ASOSIDA MIKROBIOLOGIYA FANINI O‘QITISHDA DIDAKTIK O‘YIN TEXNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISH

Sabohat Saparova Izzatillayevna

Navoiy davlat universiteti, Tibbiyot fakulteti

Umum tibbiy fanlar kafedrası

Annotatsiya: Ushbu maqolada integrativ yondashuv asosida mikrobiologiya fanini o‘qitishda didaktik o‘yin texnologiyalaridan foydalanish haqidagi ma’lumotlar bayon etilgan.

Kalit so‘zlar: didaktik o‘yin, ta’lim, ijodiy muhit, konferensiya, taqdimot, ta’lim - tarbiya, reproduktiv, produktiv, o‘quv fani .

Аннотация: В данной статье описано использование дидактических игровых технологий в преподавании микробиологии на основе интегративного подхода.

Ключевые слова: дидактическая игра, образование, творческая среда, конференция, презентация, образование-воспитание, репродуктивный, продуктивный, учебный предмет.

Abstract: This article describes the use of didactic game technologies in teaching microbiology based on an integrative approach.

Key words: didactic game, education, creative environment, conference, presentation, education, reproductive, productive, educational subject.

Tibbiyot oliygothlarida mikrobiologiya fanini integrativ yondashuv asosida o‘qitishda talabalarning bilish faoliyatini faollashtirish uchun xususiy metodik va lokal texnologiyalardan foydalanish maqsadga muvofiq. Mikrobiologiyani o‘qitishda xususiy metodik darajadagi pedagogik texnologiyalardan didaktik o‘yin texnologiyalari, modulli ta’lim texnologiyalari, hamkorlikda o‘qitish texnologiyalaridan foydalanish tavsiya etiladi.

Ta’lim jarayonida didaktik o‘yinli texnologiyalar didaktik o‘yinli dars shaklida qo‘llaniladi. Ushbu darslarda talabalarning bilim olish jarayonini o‘yin faoliyati bilan uyg‘unlashtiriladi. Shu sababli, talabalarning bilim olish faoliyati, o‘yin faoliyati bilan uyg‘unlashgan darslar didaktik o‘yinli darslar deb ataladi. O‘yin faoliyati o‘zining quyidagi xususiyatlari bilan tavsiflanadi:

1.O‘yin ishtirokchilari rollarni, vazifalarni tanlashi natijasida erkin rivojlantiruvchi faoliyat, ya’ni talabalarning o‘z faoliyatini tahlil va nazorat qilishi, maqsadga muvofiq natijaga erishgan hollarda o‘z faoliyatidan ko‘ngli to‘lishi, o‘z bilimi va kuchiga ishonch vujudga keladi.

2. Ijodiy muhit tarkib topadi. O‘yin ishtirokchilari muammolarni hal etishda tegishli ijodiy va mustaqil faoliyatga ega bo‘ladilar.

3. O‘yin davomida musobaqa, raqobat, hamkorlik, o‘zaro yordam vujudga keladi. Shu asnda his-hayajonli vaziyat paydo bo‘ladi. His-hayajonga yo‘g‘rilgan bilim, ko‘nikmalar inson xotirasida bir umr muhrlanib qoladi.

4. O‘yin davomida belgilangan qonun-qoidalarga amal qilinadi. O‘yin ishtirokchilarida ijtimoiy normalarga mos ongli intizom vujudga kelishiga zamin tayyorlaydi.

5. O‘yin mazmuni, borishi, mantiqiy ketma-ketligi, vaqt balansi va talabalarning muammoli vaziyatlarni zudlik bilan hal etish, mo‘ljalni to‘g‘ri olishga o‘rgatadi.

Didaktik o‘yinli darslarni talabalarning bilim olish va o‘yin faoliyatining uyg‘unligiga ko‘ra:

- syujetli-rolli o‘yin;
- ijodiy o‘yinlar;
- ishbilarmonlar o‘yini;
- konferensiya;
- taqdimot;
- o‘yin-mashqlarga ajratiladi.

Boshqa o‘quv va mehnat faoliyati kabi o‘yin faoliyati tarkibiga quyidagilar:

- a) o‘yinning syujeti;
- b) o‘yin ishtirokchilari bajaradigan muayyan rollar, vazifalar;
- v) ushbu rollarni amalga oshirish uchun bajariladigan amallar (usullar);
- g) real yoki shartli ravishdagi o‘yin vositalaridan foydalanish;
- d) o‘yin ishtirokchilari o‘rtasidagi munosabat, muloqot kiradi.

Talabalarning bilish faoliyatini o‘yin faoliyati bilan uyg‘un holda tashkil etish quyidagi bosqichlardan iborat bo‘ladi:

- Didaktik o‘yindan ko‘zda tutilgan maqsadni aniqlash,
- Didaktik o‘yin syujeti va ishtirokchilar faoliyatini loyihalash;
- O‘yindan ko‘zda tutilgan maqsadni amalga oshirish yo‘llarini belgilash;
- Didaktik o‘yinni maqsadga muvofiq tashkil etish, uning mazmuni, borishi, mantiqiy ketma-ketligi, vaqt balansi va o‘quvchilarning muammoli vaziyatlarni zudlik bilan hal etishiga e‘tiborni qaratish;

- O‘yin ishtirokchilarini rag‘batlantirish;
- Olingan natijalarni tahlil qilish;
- Olingan natijalarga muvofiq holda o‘yin strukturasi va borishiga
- tegishli o‘zgartirishlar kiritish;

Didaktik o‘yinli darslar orqali quyidagi funksiyalar amalga oshiriladi:

1. Ta‘lim-tarbiya berish;
2. Shaxsni rivojlantirish;

3. Talabalarni ijodiy faoliyatga yo‘naltirish;
4. Bilimlarni nazorat va tahlil qilish;
5. Kasblar bilan tanishtirish va kasbga yo‘naltirish;
6. Talabalarning muloqot va nutq madaniyatini rivojlantirish;

Ta’lim-tarbiya jarayonida bu funksiyalar majmua holda amalga oshiriladi, lekin quyida o‘rganiladigan didaktik o‘yin turlarida qaysidir funksiya ustunlik qiladi. Masalan, konferensiya darslarida shaxsni rivojlantirish ustunlik qiladi, qolgan funksiyalar unga ilova bo‘ladi, o‘yin mashqlarda bilimlarni nazorat va tahlil qilish ustunlik qiladi, qolgan funksiyalar uni to‘ldiradi va h.k.

O‘qituvchi didaktik o‘yinli darslarni o‘tkazishga qizg‘in tayyorgarlik ko‘rishi va uni o‘tkazishda quyidagi didaktik talablarga amal qilishi lozim:

- Didaktik o‘yinli darslar dasturda qayd etilgan mavzularning ta’limiy, tarbiyaviy va rivojlantiruvchi maqsad va vazifalarni hal qilishga qaratilgan bo‘lishi;
- Amaliyotdagi va jamiyatdagi muhim muammolarga bag‘ishlangib, ular o‘yin davomida hal qilinishi;
- Barkamol shaxsni tarbiyalash tamoyillariga, sharqona odob-axloq normalariga mos kelishi;
- O‘yin strukturasi mantiqiy ketma-ketlikda bo‘lishi;
- Mazkur darslarda didaktik prinsiplarga amal qilinishi va eng kam vaqt sarflanishiga erishish kerak.

Didaktik o‘yinli darslarning muvaffaqiyati, avvalo talabalarning mazkur o‘yinlarga puxta va qizg‘in tayyorgarlik ko‘rishlariga, o‘qituvchining mazkur faoliyatni tashkil etish va mohirlik bilan boshqarishiga bog‘liq.

O‘quvchilarning didaktik o‘yinga tayyorgarlik ko‘rish faoliyati quyidagilarni o‘z ichiga olishi:

- Didaktik o‘yin maqsadi, vazifasi, olib borilish tartibi, qoidalari bilan tanishish;
- Didaktik o‘yin maqsadi va vazifasidan kelib chiqadigan muammoli vaziyatni anglash;
- Muammoli vaziyatdan chiqishning eng samarali yo‘llarini topish;
- Har bir o‘quvchi o‘zi bajarishi lozim bo‘lgan vazifalarni anglashi, o‘qituvchidan kerakli yo‘riqnoma va ko‘rsatmalar olish;
- Turli bilim manbalaridan foydalangan holda muammoli vaziyatni hal etishning optimal variantini tanlash;
- Didaktik o‘yin ishtirokchilari o‘rtasida o‘zaro hamkorlik, o‘zaro yordam va o‘zaro nazorat vujudga kelishi lozim.

Xulosa qilib aytganda mikrobiologiya darslarida didaktik o‘yin texnologiyasini amaliyotda qo‘llash talabalarning mustaqil bilish faoliyatini va ijodiy ko‘nikma, malakalarini takomillashtirishda, kreativlik va qiziqishini orttirish kabi funksiyalarini darslarda uyg'unlashtirish imkoniyatlarini beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. J.O.Tolipova “Biologiyani o`qitishda innovatsion texnologiyalar” Pedagogika oliy o`quv yurti talabalari uchun darslik. Toshkent - “Cho`lpon” – 2011 y.
2. M.N.Ibodova “Biologiya o`qitish metodikasi” Pedagogika oliy o`quv yurti talabalari uchun darslik 2024 y Toshkent “Bookmany print “ - 2024 y
3. M.N.Ibodova Akademik litseylarda biologiya fanini o`qitishning integrativ texnologiyalari va metodik ta`minoti KASB-HUNAR TA`LIMI Ilmiy-uslubiy, amaliy, ma`rifiy jurnal 2024-yil, 7-son
4. M.N.Ibodova Akademik litseylarda biologiya fanini integrativ yondashuv asosida o`qitishning didaktik modeli O`zMU XABARLARI ВЕСТНИК НУУЗ АСТА NUUZ MIRZO ULUG`BEK NOMIDAGI O`ZBEKISTON MILLIY UNIVERSITETI ILMIIY JURNALI 2024 y 1/8/1 B 104-105
5. M.N.Ibodova Akademik litseylarda biologiya fanini o`qitishda integrativ texnologiyalardan foydalanishni tashkil etishning metodik tizimi. Uzluksiz ta`lim Тошкент . 2023 y. № 6 Б- 126-129 bet
6. M. N. Ibodova Akademik litseylarda biologiya fanini o`qitishning interfaol va muammoli izlanish metodlaridan foydalanish texnologiyasi Oriental Renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences (E)ISSN:2181-1784 www.oriens.uz SJIF 2023 = 6.131 / ASI Factor = 1.7 3(4/2), April, 2023
7. M. N. Ibodova Conceptual framework for the use of integrative technologies for teaching biological sciences in academic lyceums. European Journal of Research and Reflection in Educational Sciences Vol. 11 No. 4, 2023 ISSN 2056-5852
8. M. N. Ibodova . Effectiveness of independent work in the educational process. Academia An International Multidisciplinary Research Journal. 10.10.2021г.